

ภาระหนี้สินของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในเขตอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่

Debt Burden of Local Government Staffs in Hot District, Chiang Mai Province

อรวรรณ นันทะชัย¹ และ พรทิพย์ เขียวธีรวิทย์²
Orawan Nantachai¹ and Porntip Tianteerawit²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจทางการเงิน ปัจจัยที่ทำให้เกิดหนี้สิน และภาระหนี้สินทั้งในระบบและนอกระบบของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ โดยการสอบถามจากพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดจำนวน 410 คน ประกอบด้วย 3 กลุ่ม คือ นักการเมืองท้องถิ่นจำนวน 127 คน ข้าราชการ/ลูกจ้างประจำจำนวน 114 คน และพนักงานจ้างจำนวน 169 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและมาตรฐานเบี่ยงเบน

ผลการศึกษาพบว่า นักการเมืองท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นเพศชาย สถานภาพสมรส อายุเฉลี่ย 47 ปี การศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา รายได้รวมของครัวเรือน เฉลี่ย 301,134 บาทต่อปี รายจ่ายรวมของครัวเรือน เฉลี่ย 214,727 บาทต่อปี นักการเมืองท้องถิ่นเข้าใจถูกต้องเกี่ยวกับการคำนวณดอกเบี้ยเงินกู้มากที่สุด และน้อยที่สุดคือความรู้เกี่ยวกับสินเชื่อเพื่อผู้ประกอบการรายย่อย ปัจจัยที่ทำให้เกิดหนี้สิน อันดับที่ 1 คือ การมีสมาชิกที่ไม่มีงานทำต่อสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือนสูง อันดับ 2 คือ การมีรายจ่ายในการชำระหนี้ต่อรายได้รวมของครัวเรือนสูง นักการเมืองท้องถิ่นทุกคนมีหนี้สินในระบบเฉลี่ย 650,000 บาทต่อคน เงินผ่อนต่อเดือนเฉลี่ย 8,200 บาทต่อคน แหล่งเงินกู้ส่วนใหญ่คือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส) นักการเมืองท้องถิ่นบางคนมีหนี้สินนอกระบบเฉลี่ย 52,000 บาทต่อคน เงินผ่อนต่อเดือนเฉลี่ย 2,500 บาทต่อคน แหล่งเงินกู้ส่วนใหญ่จะเป็นการกู้จากญาติพี่น้อง/เพื่อนร่วมงาน

ข้าราชการ/ลูกจ้างประจำ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง สถานภาพสมรส อายุเฉลี่ย 41 ปี การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี รายได้รวมของครัวเรือน เฉลี่ย 397,283 บาทต่อปี รายจ่ายรวมของครัวเรือน เฉลี่ย 396,000 บาทต่อปี ข้าราชการ/ลูกจ้างประจำ เข้าใจถูกต้องเกี่ยวกับเบี้ยปรับเกี่ยวกับการผิดนัดชำระหนี้มากที่สุด และน้อยที่สุดคือนโยบายและวิธีการคุ้มครองเงินฝากของสถาบันการเงิน ปัจจัยที่ทำให้เกิดหนี้สิน อันดับที่ 1 คือ การมีรายจ่ายในการชำระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนสูง อันดับ 2 คือ การมีสมาชิกที่ไม่มีงานทำต่อสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือนสูง ข้าราชการ/ลูกจ้างประจำทั้งหมดมีหนี้สินในระบบเฉลี่ย 1,550,000 บาทต่อคน เงินผ่อนต่อเดือนเฉลี่ย 14,900 บาทต่อคน แหล่งเงินกู้ส่วนใหญ่คือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส) ข้าราชการ/ลูกจ้างประจำ บางคนมีหนี้สินนอกระบบ เฉลี่ย 87,000 บาทต่อคน เงินผ่อนต่อเดือนเฉลี่ย 4,200 บาทต่อคน ซึ่งแหล่งเงินกู้ส่วนใหญ่จะเป็นการกู้จากญาติพี่น้อง/เพื่อนร่วมงาน

พนักงานจ้างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง สถานภาพโสด อายุเฉลี่ย 34 ปี การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี รายได้รวมของครัวเรือน เฉลี่ย 261,572 บาทต่อปี รายจ่ายรวมของครัวเรือน เฉลี่ย 194,626 บาทต่อ พนักงานจ้างเข้าใจถูกต้องเกี่ยวกับเบี้ยปรับเกี่ยวกับการผิดนัดชำระหนี้มากที่สุด และน้อยที่สุดคือนโยบายและวิธีการคุ้มครองเงินฝากของสถาบันการเงิน ปัจจัยที่ทำให้เกิดหนี้สิน อันดับที่ 1 คือ รายได้รวมของครัวเรือนต่อปีต่ำ อันดับ 2 คือ การมี

รายจ่ายในชีวิตประจำวันต่อรายได้รวมของครัวเรือนสูง พนักงานจ้างทั้งหมดมีหนี้สินในระบบเฉลี่ย 350,000 บาทต่อคน เงินผ่อนต่อเดือนเฉลี่ย 6,500 บาทต่อคน แหล่งเงินกู้ส่วนใหญ่คือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส) พนักงานจ้างบางคนมีหนี้สินนอกระบบ จำนวน 52 คนที่มีหนี้สินนอกระบบ โดยมีวงเงินกู้เฉลี่ย 57,000 บาทต่อคน เงินผ่อนต่อเดือนเฉลี่ย 2,000 บาทต่อคน ซึ่งแหล่งเงินกู้ส่วนใหญ่จะเป็นการกู้จากญาติพี่น้อง/เพื่อนร่วมงาน

ABSTRACT

The main objective of this study is to get an understanding about the financial status, causes of debts, and the nature of debt commitment in both formal and informal credit systems of local government workers in Hot District, Chiang Mai Province. The needed information was collected from totally 410 pertinent local government workers which can be distinguished into three categories of government service workers namely elected local politician comprising 127 individuals, civil servant/permanent hire comprising 114 individuals, and temporary hire including 169 persons. The analysis was performed upon the results of descriptive statistics including percentage and arithmetic mean and Likert scale.

The study found that the majority of debtors in local politician category were typically male, married, 47 years old on the average, with high school education, having averagely 301,134 baht total household income per year, and spending averagely 214,727 baht household expenditure per year. Their most accurate understanding was on how the interest on loan was calculated while their least understanding was the matter regarding loans for small-scale business operators. The most common cause of debt burden was the large proportion of the unemployed person(s) in total household members, followed by the high burden to repay loan compared to total household income. All local politicians under study had borrowing from formal lending sources on the average 650,000 baht per person which had to be repaid averagely 8,200 baht per month per person. Their most common formal lending source was the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives (BAAC). Some local politicians obtained loans from informal lenders primarily their relatives/colleagues for about 52,000 baht per person which had to be repaid averagely 2,500 baht per month per person.

Most debtors in the category of civil servant/permanent hire were characterized as female, married, 41 years old on the average, with Bachelor's degree education, having 397,283 baht average total household income per year and 396,000 baht average total household expenditure per year. Their most accurate understanding involved the penalty fine for failing to repay loan by the due date and their least knowledge was on the policy and money deposit protection measures that the formal financial institutes must observe. Their most common cause of debt burden was the high burden to repay loan compared to

total household income followed by the high proportion of the unemployed person(s) in total household members. All of them obtained loans from formal lending sources on the average 1,550,000 baht per person which had to be repaid averagely 14,900 baht per month per person. Their most common source of formal credit was the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives. Some of them also incurred debts with informal lenders primarily relatives/colleagues on the average 87,000 baht per person which was to be repaid averagely 4,200 baht per month per person.

Those debtors in the temporary hire category were typically female, single in marital status, 34 years old on the average, with bachelor's degree education, having total household income averagely 261,572 baht per year and total household expenditure averagely 194,626 baht per year. Their most correct understanding was about the penalty fine for loan repayment default and their least knowledge was on the policy and deposit protection measures that formal financial institutes must observe. Their primary cause of debt burden was found to be the low level of total yearly household income, followed by the high daily household expenditure compared to total household income. All of them borrowed about 350,000 baht per person from formal credit sources primarily the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives, and they had to repay the loans averagely 6,500 baht per month per person. Some of them, 52 persons to be exact, also borrowed from informal money lenders generally relatives/colleagues at the average amount of 57,000 baht which had to be repaid 2,000 baht per month per person on the average.

ที่มาและความสำคัญ

ปัญหาหนี้สินเป็นปัญหาสำคัญที่อยู่คู่กับคนไทยมาเป็นเวลานานเนื่องจากหนี้ครัวเรือนที่เพิ่มขึ้นในปัจจุบันเกิดจาก ระดับความรู้ทางการเงินน้อย ทักษะคิดต่อการบริหารจัดการการเงินส่วนบุคคล และความไม่สมดุลของการเข้าถึงแหล่งเงินและกลไกควบคุมดูแล ขณะที่ประชาชนยังมีพฤติกรรมใช้จ่ายมากกว่ารายได้ของตนเอง จะทำให้เกิดภาระหนี้สินล้นพ้นตัวของหลายๆ ครัวเรือน การขาดความรู้ด้านการเงินและการเข้าถึงแหล่งเงินกู้หรือบริการทางการเงินที่รวดเร็วสาเหตุจากการมีรายได้ไม่เพียงพอตัวเองจึงมีความเสี่ยงทางการเงินสูง ซึ่งส่วนใหญ่จะไปหาแหล่งเงินทุนผ่านระบบสหกรณ์ สถาบันการเงินเฉพาะกิจต่างๆ เช่น ธนาคารออมสิน หรือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร กู้เงินนอกระบบ หรือก็ยืมจากญาติพี่น้อง นอกจากนี้ ยังมีโครงการภาครัฐที่เข้ามาช่วยเหลืออีกมากมาย โดยเฉพาะกับกลุ่มเกษตรกร เช่น เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ เป็นต้น (Thaipublica, 2557)

จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าหนี้สินของครัวเรือนทั้งประเทศในปี 2549 เฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 116,584 บาท โดยเป็นหนี้สินในระบบจำนวน 108,304 บาท คิดเป็นร้อยละ 92.90 ของหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนรวม และเป็นหนี้นอกระบบจำนวน 8,280 บาท คิดเป็นร้อยละ 7.10 หนี้สินของ

ครัวเรือนเพิ่มขึ้นเป็น 163,087 บาท ในปี 2556 โดยเป็นหนี้สินในระบบจำนวน 159,816 บาท คิดเป็นร้อยละ 97.99 และเป็นหนี้นอกระบบจำนวน 3,271 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.01 (ตารางที่ 1)

เมื่อพิจารณาหนี้สินของครัวเรือนในภาคเหนือพบว่า ในปี 2549 หนี้สินรวมเฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 114,202 บาท โดยเป็นหนี้สินในระบบจำนวน 108,525 บาท คิดเป็นร้อยละ 95.03 ของหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนรวม และเป็นหนี้นอกระบบจำนวน 5,677 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.97 หนี้สินของครัวเรือนเพิ่มขึ้นเป็น 137,059 บาท ในปี 2556 โดยเป็นหนี้สินในระบบจำนวน 134,123 บาท คิดเป็นร้อยละ 97.86 และเป็นหนี้นอกระบบจำนวน 2,935 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.14 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 หนี้สินในระบบและนอกระบบเฉลี่ยต่อครัวเรือนของประเทศ และภาคเหนือในปี 2549 – 2556

หน่วย : บาท

ปี	ทั้งประเทศ			ภาคเหนือ		
	ในระบบ	นอกระบบ	รวม	ในระบบ	นอกระบบ	รวม
2549	108,304.00 (92.90)	8,280.00 (7.10)	116,584.00 (100.00)	108,525.00 (95.03)	5,677.00 (4.97)	114,202.00 (100.00)
2550	109,826.00 (94.13)	6,855.00 (5.87)	116,681.00 (100.00)	105,791.00 (95.56)	4,911.00 (4.44)	110,702.00 (100.00)
2552	127,715.00 (94.82)	6,984.00 (5.18)	134,699.00 (100.00)	115,039.00 (96.09)	4,686.00 (3.91)	119,725.00 (100.00)
2554	130,930.00 (97.06)	3,970.00 (2.94)	134,900.00 (100.00)	120,228.00 (98.18)	2,225.00 (1.82)	122,454.00 (100.00)
2556	159,816.00 (97.99)	3,271.00 (2.01)	163,087.00 (100.00)	134,123.00 (97.86)	2,935.00 (2.14)	137,059.00 (100.00)

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บคือค่าร้อยละของแต่ละประเภท

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2549 – 2557

สำหรับพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น จัดเป็นข้าราชการส่วนท้องถิ่น ปฏิบัติหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากข้อมูลสำนักพัฒนาระบบบำนาญตำแหน่งและค่าตอบแทนสำนักงาน ก.พ. ปี 2557 พบว่าจำนวนพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศมีจำนวนทั้งสิ้น 455,044 คน จังหวัดเชียงใหม่มีพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งสิ้น 9,757 คน สำหรับอำเภอฮอดนั้นเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของจังหวัด มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งสิ้น จำนวน 7 แห่ง พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งสิ้น 420 คน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่, 2557)

งานการศึกษานี้เป็นการศึกษาว่าพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ มีความรู้ความเข้าใจทางการเงินมากน้อยเพียงใดและมีหนี้สินหรือไม่ สำหรับผู้ที่มีหนี้สินทำการศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดหนี้สินและรวมถึงภาระหนี้สินทั้งในระบบและนอกระบบ ซึ่งอำเภอฮอดเป็นอำเภอหนึ่งในเขตชนบทประชากรมีรายได้น้อย ผลการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มรายได้และสวัสดิการให้กับพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อันจะเป็นการลดภาระ

หนี้สิน และยังเป็นข้อมูลให้กับสถาบันการเงิน ในการให้ความรู้ความเข้าใจทางการเงินการธนาคารแก่พนักงานของรัฐตลอดจนการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ทางการเงินใหม่ๆ แก่พนักงานของรัฐและบุคคลทั่วไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจทางการเงินของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดหนี้สินของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาภาระหนี้สินทั้งในระบบและนอกระบบของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่

วิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งหมด ในเดือนมีนาคม 2558 ซึ่งประกอบด้วย นักการเมืองท้องถิ่น จำนวน 127 คน ข้าราชการ/ลูกจ้างประจำ จำนวน 114 คน และพนักงานจ้าง จำนวน 169 คน

1. ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา ลักษณะที่อยู่อาศัยรายได้ของครัวเรือนต่อปี ทั้งรายได้หลักและรายได้เสริม รายจ่ายของครัวเรือนต่อปี ซึ่งประกอบด้วย รายจ่ายในชีวิตประจำวัน รายจ่ายค่ารักษาพยาบาล รายจ่ายค่าเล่าเรียนบุตร และรายจ่ายในการชำระหนี้ จำนวนสมาชิกของครัวเรือนที่ไม่ทำงาน และจำนวนสมาชิกทั้งหมดของครัวเรือน การวิเคราะห์ข้อมูลในหัวข้อนี้ใช้สถิติเชิงพรรณนา ซึ่งได้แก่ ความถี่ และ ร้อยละ

2. ความรู้ความเข้าใจทางการเงิน ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) การคำนวณดอกเบี้ยเงินกู้ 2) นโยบายและวิธีการคุ้มครองเงินฝากของสถาบันการเงิน 3) ข้อมูลการกู้เงินจากสถาบันการเงิน 4) เบี้ยปรับเกี่ยวกับการผิดนัดชำระหนี้ 5) ความรู้เกี่ยวกับสินเชื่อเพื่อผู้ประกอบการรายย่อย เพื่อลดการกู้เงินนอกระบบ คำถามดังกล่าวนี้จะมีทั้งคำถามที่ถูก และผิด โดยจะให้ประชากรทั้งหมดตอบคำถามดังกล่าวว่าถูกหรือผิด จากนั้นจะทำการนับความถี่ว่าประชากรทั้งหมดตอบถูกเป็นร้อยละเท่าใดของประชากรทั้งหมด ประกอบกับการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

3. ปัจจัยที่ทำให้เกิดหนี้สินของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งประกอบด้วย รายได้รวมของครัวเรือนต่อปีต่ำ สัดส่วนรายจ่ายในชีวิตประจำวันต่อรายได้รวมสูง สัดส่วนรายจ่ายค่ารักษาพยาบาลต่อรายได้รวมสูง สัดส่วนรายจ่ายค่าเล่าเรียนบุตรต่อรายได้รวมสูง สัดส่วนรายจ่ายในการชำระหนี้ต่อรายได้รวมสูง สัดส่วนผู้ที่ไม่มีงานทำต่อสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือนสูง โดยเรียงความสำคัญของปัจจัยที่ทำให้เกิดหนี้สินโดยใช้ลิเคิทสเกล

4. ภาระหนี้สินของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งประกอบด้วย วงเงินที่กู้ยืมในระบบและนอกระบบ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระยะเวลา กู้ แหล่งเงินกู้ จำนวนเงินผ่อน

ต่อเดือน หลักประกันที่ใช้ การผิติดนัดชำระหนี้ การรับรู้ข่าวสารของแหล่งเงินทุน การวิเคราะห์ข้อมูลในหัวข้อนี้ใช้ สถิติเชิงพรรณนา ซึ่งได้แก่ ความถี่ และ ร้อยละ

ผลการศึกษา

จากการศึกษาพบว่าพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ทุกคนมีหนี้สินในระบบ และบางคนยังมีหนี้นอกระบบอีกด้วย ผลการศึกษานี้สามารถนำเสนอ พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1) นักการเมืองท้องถิ่น

นักการเมืองท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 47 ปี มีสถานภาพสมรส การศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา ลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง มีรายได้ส่วนบุคคล เฉลี่ย 128,035 บาทต่อปี รายได้รวมของครัวเรือน เฉลี่ย 301,134 บาทต่อปี รายจ่ายรวมของครัวเรือน เฉลี่ย 214,727 บาทต่อปี เมื่อพิจารณารายจ่ายของครัวเรือน พบว่าค่าใช้จ่ายในการชำระหนี้มีสัดส่วนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 36.3 ของรายได้รวมของครัวเรือน รองลงมา คือ ค่าใช้จ่ายค่าเล่าเรียนบุตรและของตนเองมีสัดส่วนร้อยละ 25.4 ของรายได้รวมของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลมีสัดส่วนร้อยละ 23.4 และ 15 ของรายได้รวมของครัวเรือน ตามลำดับ นักการเมืองท้องถิ่นมีสมาชิกที่ไม่ทำงานเฉลี่ย 3 คนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 48.5 ของสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน

การศึกษาความรู้ความเข้าใจทางการเงินพบว่า นักการเมืองท้องถิ่นเข้าใจถูกต้องมากที่สุดในเรื่อง 1) ธนาคารคิดดอกเบี้ยเงินกู้จากเงินต้นคงเหลือ ดังนั้นดอกเบี้ยจะลดลงตามเงินต้นที่ค้างชำระ 2) สถาบันคุ้มครองเงินฝากจะคุ้มครองเงินฝากเมื่อสถาบันการเงินที่ได้รับความคุ้มครองนั้นถูกสั่งปิดกิจการ เฉพาะที่ฝากเป็นเงินบาทในประเทศเท่านั้น โดยจะคุ้มครองเงินฝากของแต่ละสถาบันการเงินไม่เกิน 1 ล้านบาท 3) การผิติดนัดชำระหนี้ ลูกหนี้จะเสียค่าปรับเมื่อเกินกำหนดชำระหนี้ตามที่เจ้าหนี้กำหนด 4) Non Bank คือ สถาบันการเงินที่ไม่ใช่ธนาคาร เช่น บริษัทบัตรเครดิต 5) สินเชื่อออนไลน์ผ่านเน็ต คือ สินเชื่อเพื่อผู้ประกอบการรายย่อย เพื่อลดการกู้เงินนอกระบบ นักการเมืองท้องถิ่นเข้าใจถูกต้องน้อยที่สุดในหัวข้อ ความรู้เกี่ยวกับสินเชื่อเพื่อผู้ประกอบการรายย่อย

ปัจจัยที่ทำให้เกิดหนี้สินของนักการเมืองท้องถิ่น อันดับที่ 1 คือ การมีสมาชิกที่ไม่ม้งานทำต่อสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือนสูง โดยมีคะแนน 3.42 (มีผลระดับปานกลาง) อันดับ 2 คือ การมีรายจ่ายในการชำระหนี้สูง มีคะแนน 2.73 (มีผลระดับปานกลาง) และอันดับ 3 คือ การมีรายได้รวมของครัวเรือนต่อปีต่ำ มีคะแนน 2.64 (มีผลระดับปานกลาง) (ตารางที่ 2)

นักการเมืองท้องถิ่นทุกคนมีหนี้สินในระบบเฉลี่ย 650,000 บาทต่อคน อัตราดอกเบี้ยเงินกู้เฉลี่ยร้อยละ 8.5 ต่อปี จำนวนเงินผ่อนต่อเดือนเฉลี่ย 8,200 บาทต่อคน ซึ่งแหล่งเงินทุนส่วนใหญ่จะเป็นธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส) คิดเป็นร้อยละ 75.6 เนื่องจากมีสวัสดิการสินเชื่อส่วนบุคคลในอัตราดอกเบี้ยต่ำสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นและเป็นสินเชื่อเพื่อการเกษตรที่ม้งเงินกู้ก่อนแล้ว หลักประกันในการกู้เงินส่วนใหญ่ใช้บุคคลค้ำประกัน คิดเป็นร้อยละ 59.8 เนื่องจากเงินกู้ส่วนใหญ่จะเป็นเงินกู้สวัสดิการสำหรับพนักงานที่มีเงื่อนไขให้บุคคลเป็นผู้ค้ำประกันเงินกู้ นักการเมืองส่วนใหญ่ไม่ผิติดนัดชำระหนี้คิดเป็นร้อยละ 75.6

และการรับรู้ข่าวสารของแหล่งเงินกู้ในระบบมาจากเพื่อนร่วมงาน คิดเป็นร้อยละ 66.1 และพนักงานมา ประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 57.5

นักการเมืองท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่มีหนี้สินนอกระบบ สำหรับผู้ที่มีหนี้สินนอกระบบ จำนวน 28 คน โดยมี วงเงินกู้เฉลี่ย 52,000 บาทต่อคน อัตราดอกเบี้ยเงินกู้เฉลี่ยร้อยละ 77.4 ต่อปี จำนวนเงินผ่อนต่อเดือนเฉลี่ย 2,500 บาทต่อคน ซึ่งแหล่งเงินกู้ส่วนใหญ่จะเป็นการกู้จากญาติพี่น้อง/เพื่อนร่วมงาน นักการเมืองส่วนใหญ่จะ ไม่มีหลักประกันในการกู้เงินคิดเป็นร้อยละ 71.4 สำหรับหลักประกันที่ใช้ในการค้ำประกันมากที่สุดคือ รถยนต์/ รถจักรยานยนต์ คิดเป็นร้อยละ 62.5 นักการเมืองส่วนใหญ่ไม่ผิมนัดชำระหนี้คิดเป็นร้อยละ 85.7 และการรับรู้ ข่าวสารของแหล่งเงินกู้ในระบบ คือการสอบถามด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 60.7

2) ข้าราชการ/ลูกจ้างประจำ

ข้าราชการ/ลูกจ้างประจำส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 41 ปี มีสถานภาพสมรส การศึกษาอยู่ใน ระดับปริญญาตรี ลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง มีรายได้ส่วนบุคคล เฉลี่ย 271,598 บาทต่อปี รายได้รวม ของครัวเรือน เฉลี่ย 397,283 บาทต่อปี รายจ่ายรวมของครัวเรือน เฉลี่ย 396,000 บาทต่อปี เมื่อพิจารณา รายจ่ายของครัวเรือน พบว่าค่าใช้จ่ายในการชำระหนี้มีสัดส่วนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 35.2 ของรายได้รวมของ ครัวเรือน รองลงมา คือ ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันมีสัดส่วนร้อยละ 34.9 ของรายได้รวมของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายค่าเล่าเรียนบุตรและของตนเอง และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลมีสัดส่วนร้อยละ 23.3 และ 13.9 ของรายได้รวมของครัวเรือน ตามลำดับ นักการเมืองท้องถิ่นมีสมาชิกที่ไม่ทำงานเฉลี่ย 2 คนต่อครัวเรือน หรือ คิดเป็นร้อยละ 37.2 ของสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน

การศึกษาความรู้ความเข้าใจทางการเงินพบว่า ข้าราชการ/ลูกจ้างประจำเข้าใจมากที่สุดในหัวข้อ 1) การคำนวณดอกเบี้ยเงินกู้ธนาคารพาณิชย์ กับระบบธุรกิจอิสระ คิดแบบเดียวกัน 2) สถาบันคุ้มครองเงินฝาก จะคุ้มครองเงินฝากเมื่อสถาบันการเงินที่ได้รับความคุ้มครองนั้นถูกสั่งปิดกิจการ เฉพาะที่ฝากเป็นเงินบาทใน ประเทศเท่านั้น โดยจะคุ้มครองเงินฝากของแต่ละสถาบันการเงินไม่เกิน 1 ล้านบาท 3) ค่าเบี้ยปรับคิดจากเงิน ดันที่คงเหลือทั้งหมด คุณอัตราค่าเบี้ยปรับ หากร 365 วัน เป็นค่าเบี้ยปรับที่ต้องชำระต่อวัน 4) “เครดิตบูโร” คือ องค์กรกลางที่ตั้งขึ้นมาเพื่อรวบรวมข้อมูลการกู้เงินและการชำระหนี้ของผู้กู้ทั้งที่กู้ในสถาบัน การเงินและ Non Bank ที่เป็นสมาชิกขององค์กรกลาง 5) สินเชื่อนาโนไฟแนนซ์ คือ สินเชื่อเพื่อผู้ประกอบการ รายย่อย เพื่อลดการกู้เงินนอกระบบ ข้าราชการ/ลูกจ้างประจำเข้าใจน้อยที่สุดในหัวข้อนโยบายและวิธีการ คุ้มครองเงินฝากของสถาบันการเงิน

ปัจจัยที่ทำให้เกิดหนี้สินของข้าราชการ/ลูกจ้างประจำ อันดับที่ 1 คือ การมีรายจ่ายในการชำระหนี้สูง มี คະแนน 3.19 (มีผลระดับปานกลาง) อันดับ 2 คือ การมีสมาชิกที่ไม่มีงานทำต่อสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน โดย มีคะแนน 2.56 (มีผลระดับปานกลาง) และอันดับ 3 คือ การมีรายจ่ายค่าเล่าเรียนบุตรและของตนเองต่อรายได้ รวมของครัวเรือนสูง มีคะแนน 2.54 (มีผลระดับปานกลาง) (ตารางที่ 2)

ข้าราชการ/ลูกจ้างประจำทั้งหมดมีหนี้สินในระบบเฉลี่ย 1,550,000 บาทต่อคน อัตราดอกเบี้ยเงินกู้เฉลี่ย ร้อยละ 6.5 ต่อปี จำนวนเงินผ่อนต่อเดือนเฉลี่ย 14,900 บาทต่อคน ซึ่งแหล่งเงินกู้ส่วนใหญ่จะเป็นธนาคารเพื่อ การเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส) คิดเป็นร้อยละ 58.8 เนื่องจากมีสวัสดิการสินเชื่อส่วนบุคคลในอัตรา ดอกเบี้ยต่ำสำหรับข้าราชการ/ลูกจ้างประจำ รองลงมาคือ Non Bank ร้อยละ 55.3 หลักประกันในการกู้เงิน ส่วนใหญ่ใช้บุคคลค้ำประกันมากที่สุดถึงร้อยละ 82.1 เนื่องจากเงินกู้ส่วนใหญ่จะเป็นเงินกู้สวัสดิการสำหรับ พนักงานที่มีเงื่อนไขให้บุคคลเป็นผู้ค้ำประกันเงินกู้ ข้าราชการ/ลูกจ้างประจำส่วนใหญ่ไม่ผิมนัดชำระหนี้คิดเป็น

ร้อยละ 93.9 และการรับรู้ข่าวสารของแหล่งเงินกู้ในระบบมาจากเพื่อนร่วมงาน คิดเป็นร้อยละ 72.8 และพนักงานมาประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 45.6

ข้าราชการ/ลูกจ้างประจำ ส่วนใหญ่ไม่มีหนี้สินนอกระบบ สำหรับผู้ที่มีหนี้สินนอกระบบ จำนวน 10 คน โดยมีวงเงินกู้เฉลี่ย 87,000 บาทต่อคน อัตราดอกเบี้ยเงินกู้เฉลี่ยร้อยละ 106.8 ต่อปี จำนวนเงินผ่อนต่อเดือนเฉลี่ย 4,200 บาทต่อคน ซึ่งแหล่งเงินกู้ส่วนใหญ่จะเป็นการกู้จากญาติพี่น้อง/เพื่อนร่วมงาน ข้าราชการ/ลูกจ้างประจำมีหลักประกันเพื่อค้ำประกันเงินกู้ และไม่มีหลักประกันเงินกู้เป็นสัดส่วนเท่ากัน คือร้อยละ 50 หลักประกันที่ใช้ค้ำประกันเงินกู้ส่วนใหญ่ คือ รถยนต์/รถจักรยานยนต์ ข้าราชการ/ลูกจ้างประจำทั้งหมดไม่เคยผิต้นัดชำระหนี้นอกระบบ และการรับรู้ข่าวสารของแหล่งเงินกู้ในระบบ คือการสอบถามด้วยตนเองทั้งหมด รองลงมาจากเพื่อนร่วมงาน ร้อยละ 50

3) พนักงานจ้าง

พนักงานจ้างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 34 ปี มีสถานภาพโสด การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นบ้านของบิดามารดา มีรายได้ส่วนบุคคล เฉลี่ย 150,656 บาทต่อปี รายได้รวมของครัวเรือน เฉลี่ย 261,572 บาทต่อปี รายจ่ายรวมของครัวเรือน เฉลี่ย 194,626 บาทต่อปี เมื่อพิจารณารายจ่ายของครัวเรือน พบว่าค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันมีสัดส่วนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 34.9 ของรายได้รวมของครัวเรือน รองลงมา คือ ค่าใช้จ่ายในการชำระหนี้มีสัดส่วนร้อยละ 33.1 ของรายได้รวมของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายค่าเล่าเรียนบุตรและของตนเอง และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลมีสัดส่วนร้อยละ 18.2 และ 13.8 ของรายได้รวมของครัวเรือน ตามลำดับ พนักงานจ้างมีสมาชิกที่ไม่ทำงานเฉลี่ย 1 คนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 34 ของสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน

การศึกษาความรู้ความเข้าใจทางการเงินพบว่า พนักงานจ้างเข้าใจถูกต้องมากที่สุดในหัวข้อ 1) การคำนวณดอกเบี้ยเงินกู้ธนาคารพาณิชย์ กับระบบธุรกิจลิสซิ่ง คิดแบบเดียวกัน 2) สถาบันคุ้มครองเงินฝาก จะคุ้มครองเงินฝากเมื่อสถาบันการเงินที่ได้รับความคุ้มครองนั้นถูกสั่งปิดกิจการ เฉพาะที่ฝากเป็นเงินบาทในประเทศเท่านั้น โดยจะคุ้มครองเงินฝากของแต่ละสถาบันการเงินไม่เกิน 1 ล้านบาท 3) การผิต้นัดชำระหนี้ลูกหนี้จะเสียค่าเบี้ยปรับเมื่อเกินกำหนดชำระหนี้ตามที่เจ้าหนี้กำหนด 4) Non Bank คือ สถาบันการเงินที่ไม่ใช่ธนาคาร เช่น บริษัทบัตรเครดิต 5) การกู้สินเชื่อ นาโนไฟแนนซ์ คิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ รวมค่าธรรมเนียมต่างๆ ได้เกิน 15% ต่อปี แต่ไม่เกิน 36% ต่อปี พนักงานจ้างเข้าใจถูกต้องน้อยที่สุดในหัวข้อข้อมูลการกู้เงินจากสถาบันการเงิน

ปัจจัยที่ทำให้เกิดหนี้สินของพนักงานจ้าง อันดับที่ 1 คือ รายได้รวมของครัวเรือนต่ปีต่ำ มีคะแนน 2.93 (มีผลระดับปานกลาง) อันดับ 2 คือ การมีรายจ่ายในชีวิตประจำวันต่อรายได้รวมของครัวเรือนสูง มีคะแนน 2.73 (มีผลระดับปานกลาง) และอันดับ 3 คือ การมีรายจ่ายในการชำระหนี้สูง มีคะแนน 2.59 (มีผลระดับปานกลาง) (ตารางที่ 2)

พนักงานจ้างทั้งหมดมีหนี้สินในระบบเฉลี่ย 350,000 บาทต่อคน อัตราดอกเบี้ยเงินกู้เฉลี่ยร้อยละ 7.5 ต่อปี จำนวนเงินผ่อนต่อเดือนเฉลี่ย 6,500 บาทต่อคน ซึ่งแหล่งเงินกู้ส่วนใหญ่จะเป็นธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส) คิดเป็นร้อยละ 56.2 เนื่องจากมีสวัสดิการสินเชื่อส่วนบุคคลในอัตราดอกเบี้ยต่ำสำหรับพนักงานจ้าง รองลงมาคือ Non Bank ร้อยละ 32 หลักประกันในการกู้เงินส่วนใหญ่ใช้บุคคลค้ำประกันมากที่สุดถึงร้อยละ 72.8 เนื่องจากเงินกู้ส่วนใหญ่จะเป็นเงินกู้สวัสดิการสำหรับพนักงานที่มีเงื่อนไขให้บุคคลเป็นผู้ค้ำประกันเงินกู้ พนักงานจ้างส่วนใหญ่ไม่ผิต้นัดชำระหนี้คิดเป็นร้อยละ 79.3 และการรับรู้ข่าวสารของแหล่ง

เงินกู้ในระบบมาจากเพื่อนร่วมงาน คิดเป็นร้อยละ 65.7 รองลงมาคือ จากพนักงานมาประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 47.9

พนักงานจ้าง ส่วนใหญ่ไม่มีหนี้สินนอกระบบ สำหรับผู้ที่มีหนี้สินนอกระบบ จำนวน 52 คนที่มีหนี้สินนอกระบบ โดยมีวงเงินกู้เฉลี่ย 57,000 บาทต่อคน อัตราดอกเบี้ยเงินกู้เฉลี่ยร้อยละ 73.2 ต่อปี จำนวนเงินผ่อนต่อเดือนเฉลี่ย 2,000 บาทต่อคน ซึ่งแหล่งเงินกู้ส่วนใหญ่จะเป็นการกู้จากญาติพี่น้อง/เพื่อนร่วมงาน คิดเป็นร้อยละ 75 และส่วนใหญ่จะไม่มีหลักประกันในการกู้เงินคิดเป็นร้อยละ 65.4 สำหรับหลักประกันที่ใช้ในการค้าประกันมากที่สุดคือ รถยนต์/รถจักรยานยนต์ คิดเป็นร้อยละ 55.6 พนักงานจ้างใหญ่ไม่ผิติดชำระหนี้คิดเป็นร้อยละ 84.6 และการรับรู้ข่าวสารของแหล่งเงินกู้นอกระบบ คือการสอบถามด้วยตนเอง ร้อยละ 78.8 รองลงมา คือจากเพื่อนร่วมงานร้อยละ 67.3

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่ทำให้เกิดหนี้สิน จำแนกตามประเภทของพนักงาน

ปัจจัย	นั้กการเมือง ท้องถิ่น		ข้าราชการ / ลูกจ้างประจำ		พนักงานจ้าง		รวม	
	ค่า เฉลี่ย	อันดับ	ค่า เฉลี่ย	อันดับ	ค่า เฉลี่ย	อันดับ	ค่า เฉลี่ย	อันดับ
1. รายได้ต่อรวมของ ครัวเรือนต่ำ	2.64 (ปานกลาง)	3	2.08 (น้อย)	5	2.93 (ปานกลาง)	1	2.6 (ปานกลาง)	3
2. สัดส่วนรายจ่ายใน ชีวิตประจำวันต่อ รายได้รวมของ ครัวเรือนสูง	1.76 (น้อย)	5	2.17 (น้อย)	4	2.73 (ปานกลาง)	2	2.27 (น้อย)	4
3. สัดส่วนรายจ่ายค่า รักษาพยาบาลต่อ รายได้รวมของ ครัวเรือนสูง	1.13 (น้อยที่สุด)	6	1.17 (น้อยที่สุด)	6	1.08 (น้อยที่สุด)	6	1.12 (น้อยที่สุด)	6
4. สัดส่วนรายจ่ายค่า เล่าเรียนบุตรและ ตนเองต่อรายได้ ของครัวเรือนสูง	1.91 (น้อย)	4	2.54 (ปานกลาง)	3	1.42 (น้อยที่สุด)	5	1.88 (น้อยที่สุด)	5
5. สัดส่วนรายจ่ายใน การชำระหนี้ต่อรายได้ ครัวเรือนสูง	2.73 (ปานกลาง)	2	3.19 (ปานกลาง)	1	2.59 (ปานกลาง)	3	2.8 (ปานกลาง)	1
6. สัดส่วนของสมาชิกที่ ไม่ทำงานต่อสมาชิก ทั้งหมดในครัวเรือนสูง	3.42 (ปานกลาง)	1	2.56 (ปานกลาง)	2	2.25 (น้อย)	4	2.7 (ปานกลาง)	2

ที่มา: จากการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาพบว่า พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายและวิธีการคุ้มครองเงินฝากของสถาบันการเงิน และสินเชื่อผู้ประกอบการรายย่อย ดังนั้นธนาคารและภาครัฐควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลรายละเอียด เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ให้มากขึ้น

2. นักการเมืองท้องถิ่น และพนักงานจ้างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลการกู้เงินจากสถาบันการเงินน้อย ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอฮอด ควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของ บริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์กรกลางที่รวบรวมข้อมูลการกู้เงินและการชำระหนี้ของผู้กู้ เพื่อจะได้รักษาประวัติการชำระหนี้กู้เงินของตนเองไม่ให้เสียหายเนื่องจากจะมีผลกระทบกับการกู้เงินครั้งต่อไป เมื่อมีความจำเป็นต้องกู้เงิน

3. จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดหนี้สินของข้าราชการ/ลูกจ้างประจำ อันดับหนึ่งคือการมีสัดส่วนค่าใช้จ่ายในการชำระหนี้ต่อรายได้รวมสูง จึงทำให้รายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของครัวเรือน ดังนั้นข้าราชการ/ลูกจ้างประจำ ไม่ควรก่อหนี้เพิ่ม และควรหารายได้เสริมเพิ่มเติมแก่ครอบครัว

4. จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดหนี้สินของพนักงานจ้าง อันดับหนึ่งคือรายได้รวมของครัวเรือนต่ำ ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย ดังนั้นพนักงานจ้างควรหาอาชีพเสริมเพิ่มเติม เพื่อให้มีรายได้มากขึ้น

5. พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนอกจากจะทราบแหล่งเงินกู้จากเพื่อนร่วมงานแล้วยังทราบจากการประชาสัมพันธ์ของพนักงานธนาคาร ดังนั้นถ้าธนาคารพาณิชย์ต้องการขยายสินเชื่อเพิ่มขึ้นหรือให้สินเชื่อใหม่แก่เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้พนักงานธนาคารไปทำการประชาสัมพันธ์ ณ สถานที่ทำงานของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น.(2558,มีนาคม 9).ข้อมูลจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.สืบค้นเมื่อ 29

มีนาคม 2558, จาก <http://www.dla.go.th/work/abt/index.jsp>

การสอบถาม 1. เจ้าหน้าที่การเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอฮอด, มีนาคม 2558

2. เจ้าหน้าที่บุคลากรของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่,
เมษายน 2557

สำนักงานสถิติแห่งชาติ.(2549).การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2549.กรุงเทพฯ:

สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ.(2551).การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2550.สืบค้นเมื่อ 28

มีนาคม 2558, จาก http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/service/survey/socioRep_50.pdf

สำนักงานสถิติแห่งชาติ.(2553).การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2552.สืบค้นเมื่อ 28

มีนาคม 2558, จาก <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/pubs/pubsfiles/socPBook52.pdf>

- สำนักงานสถิติแห่งชาติ.(2555).การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2554.สืบค้นเมื่อ 28 มีนาคม 2558, จาก http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/files/hhsocio_eco_wk.pdf
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ.(2555).พฤติกรรมความเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร พ.ศ. 2554.กลุ่มงานวิเคราะห์และพยากรณ์สถิติเชิงเศรษฐกิจสำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ.(2557).การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2556.สืบค้นเมื่อ 28 มีนาคม 2558, จาก <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/files/socioSum56-2.pdf>
- สำนักพัฒนาระบบจำแนกตำแหน่งและค่าตอบแทนสำนักงาน ก.พ.(2557).กำลังคนภาครัฐในฝ่ายพลเรือน 2556. กรุงเทพฯ:21 เซ็นจูรี่.
- Thaipublica.(2557, ธันวาคม). ประสาร ไตรรัตน์วรกุล ชี้ “ราก”ของปัญหาความรู้ทางการเงินไม่เพียงพอ เหตุจาก “บริโภคนิยม ความยากจน ขาดการปฏิบัติ”.สืบค้นเมื่อ 8 มีนาคม 2558,จาก <http://thaipublica.org/2014/12/financial-literacy-prasan/>